

Razgovor vodila **Ljubica Jelisavac**

Akademik MILORAD BATA MIHAJLOVIĆ

Kada sam pre 16 godina izlagao u ovoj galeriji, slike su pretežno bile velikog formata i na našu, pomalo, tj. pomnogo tragičnu temu. A, ovog puta sam hteo da predstavim sebe, pa sam izdvojio slike koje ja poštujem, ali o kojima ne volim mnogo da pričam – rekao je poznati slikar Milorad Bata Mihailović, uoči otvaranja svoje velike izložbe u Galeriji SANU.

Ponajviše je na njoj dela iz lične i ostalih privatnih kolekcija, "Stiks" je u vlasništvu SANU, "Košava" – pozajmljena iz Muzeja savremene umetnosti. U podrumu SANU, ostalo je još dosta slika za koje nije bilo zidova...

Izložio je radove najmilije, triptihe, portrete, akt, gradove... Mediteranac sa sluhom za različite svetlosti drugačijih podneblja, Bata je mnogo putovao, i beležio, tako da kad vidi neku svoju sliku kakvog grada, ponovo je u njemu, ponovo ga nadrastaju gvozdene skulpture na praškom mostu, Njujork gori, jer je bio požar u njemu baš kada je umetnik prvi put tamo stigao, a ne kao asocijacija na Bin Ladenu, kako su neki pomislili, pa je morao da sliku skine prilikom nedavnog izlaganja u jednom zamku. Nisu razumeli da Bati ne pada na pamet da se tako sveti jednom od gradova koje voli. Kao nomada, radovala su ga otkrivanja raznih mesta i kultura. U postavci je, iz 1950. godine, portret umetnikove supruge Ljubinke Jovanović, i same izvrsne slikarke. I, mnogo slika sa prikazom glave kralja Milutina, ličnosti čiji karakter Mihailović prepoznaje kao blizak sopstvenome.

Izložba reflektuje 60 godina Mihailovićevog života sa slikom. Posle Zadra, u koji je otišao sa grupom umetnika, tražeći pri-

jatniju atmosferu za stvaranje od one koja je vladala na tadašnjoj beogradskoj Akademiji, Petar, Kosa, Ljubinka i on odlaze u Stari Bar, pa na Korčulu, zatim u Dubrovnik, i na kraju će se obreti u Parizu, '52. godine. U međuvremenu, dobivši atelje od Vilijama Svećnjaka, bio je Bata i u Rijeci, godinu i po dana, pa su mu se ostali pridružili. O dolasku u Pariz, on kazuje:

"Pera i ja smo bili moleri, a naše žene su svašta radile da bismo zarađivali nešto para, ali, tada smo bili najsrećniji u životu. Šta su radile? Stavljale su reklame u brisače na automobilima. Ali, imali smo prijatelje iz celog sveta, koji su kao i mi dolazili da bi slikarstvo upoznali iz drugog ugla, a ne samo iz domaćeg, koji je bio neka vrsta obožavanja Pariza kao slikarske škole, pri čemu je glavna opsesija bila – nameštaj! Na mnogim delima velikih slikara Zapada, stolica zauzima prvo mesto, pa skoro da onaj što sedi ima – drugo. Sva sreća, Van Gog je bio jači od buržoazije, pa u stolici ima i dušicu".

A kakav je vaš stav prema predmetima?

S obzirom na to da ja volim sve ono što je izgovor za nešto, ne volim kad dvorovi, kuće, nameštaj ili odelo ne služe čoveku, nego čovek služi njima. A, da bi služio njima, tako ga nadražje socijalnom lažom, da umalo ako nema takvo odelo biva inferioran. A, ne zna da ga odelo apsolutno ne pravi ni pametnijim, ni hrabrijim... Međutim, odela vizantijska, nekadašnja odela, bila su i odraz neke vrste ljubavi prema bliženjem, jer on je i preko odela poštovao vladara... Već je u samom odelu bilo kosmosa... Kod svih naroda velikih duhovnih tradicija, odelo je prisutno skoro u sudbini. U Crnoj Gori, tamo gde Ljubinka i ja, u Blizikućama iznad Svetog Stefana, imamo kuću, koju je Ljubinka prisvojila kao prestonicu svoje duše i naše uopšte, upravo ima takvog divnog, mudrog

i pažljivog sveta. O svemu što je vezano za ljudsku sudbinu, kad tamošnje žene progovore, tačnije je i dublje nego kod onih koji su preko škole postali pametni. Kada su nam u goste došli Francuzi, te pastirke su im izgledale kao kraljice. Izvukle su neka stara odela koja poštuju i čuvaju. To je tako bilo lepo i gospodski...

Znanje obuhvata obrazovanje, ali i...

Iskustvo. Znanje je i putovanje, znanje je – postojanje. Onaj koji je uspeo zato što je bogat, i što ne sme da napusti prostor u kome živi, jer više nije on, taj i ne postoji. Njemu čak ni obrazovanje ne može da pomogne. Međutim, obrazovanje kao muzika, igra, slikarstvo, kao poezija... svakako ima dragocenu ulogu u ljudskoj sudbini, a to je da ga osmisli, jer kad čovek samo pomisli koliko bi jedna pesma Vaska Pope, kada bi je povremeno objavljivali u novinama, uticala na psihologiju naših ljudi na temu dostojanstva i smisla života... Da ne govorimo o Desanki Maksimović, koja je rekla: "Gračanice, da se u oblak pretvoriš..." Oni koji su vladali, trebalo je da čitaju tu pesmu češće.

Odričemo se svetinja, ali kako to da zaboravljamo i ljude?

To čine sa našim ljudima. Naši ljudi smetaju onima koji hoće

da nas ponize, i prvo što urade, oni nas razreše dostojanstva koje imamo, preko naših ljudi. Isto tako, brišu Dostojevskog ili Servantesa oni ljudi koji žele da zavladaju tim svetom.

Često ovih dana pominjete da su slikari pametni unazad. Međutim, oni su to i unapred. Bilo je dovoljno, i na vreme, opomena u vašim radovima. Da li vas trenutno nešto tišti?

Potrošio sam tišćenje. Još na Akademiji sam slikao te teme, još tada sam osetio da je nečemu kraj, ako se nešto ozbiljno ne promeni. Često sam razgovarao sa Dobricom, on je bio komunist, ali je bio i prijatelj, i mnogo nam je pomagao. Čutao je kad se slaže sa mnom, ali bi rekao: "Nemo' mnogo da preteruješ". Uvek je voleo da ublaži. Dakle, i onda sam slikao Srbiju sa bikom, lobanje... Osetio sam da je neko 'alapljiv na tuđe bogatstvo, tuđu sreću, tuđu radost. Taj neko je uspeo da nam to uzme, i isti još vlada svetom. U suštini, naša priča se, u ovom trenutku, ništa ne razlikuje od one koju doživljavaju Francuzi. I, prvi put se sada oko umešalo u ljudsku sudbinu. Do sada je to bila reč, a nju je lako zloupotrebili. Od kada se oko umešalo, svedok je sam čovek – koji je video.

(potunija verzija intervjua objavljenog prethodno u "Blicu")